

„gombolkozz be: a hajlat és a lapocka közötti szeplőd
sosem látott csillagképek és sorsok vállad a táguló űr –
mínusz kétszázhetven Celsius.” (Molnár Beáta: Kivonatok)

MB *molnár
beáta-díj*

1991-2022

Kiértékelés

„hogy kell kikötőt rajzolni?” (Molnár Beáta)

1.

Első, kísérletinek is mondható évet zárunk. A kijelölt határidőig tizenkét pályázat érkezett be, egy kivétellel (aki éppen középiskolát végzett) minden pályázó a Sapientia EMTE diákja. A Kolozsvári Karon ketten tanulnak, a jogi és a nemzetközi kapcsolatok és európai tanulmányok szakokon. Marosvásárhelyről kilencen jelentkeztek: két kertészmérnöki, egy tájépítészet, egy informatika, két alkalmazott informatika és automatizálás, egy számítástechnika, egy mechatronika, egy kommunikáció és közkapcsolatok szakos diák.

A pályázat célja volt, hogy egy kiváló, egykor kommunikáció és közkapcsolatok szakot végző, majd tudományos és művészi pályára lépő sapientias diák emlékét ápolja, és ugyanakkor megteremtse a lehetőséget a Sapientia EMTE diákjai számára, hogy a szakemberré válás folyamatán túlmutató ambícióikat, társadalmi problémák iránti érzékenységüket, művészi kreativitásukat, kiemelkedő tudományos teljesítményeiket is megmutathassák – ahogy egy pályázó erre reflektálva írja: „A pályázat meghirdetése különleges motivációt és örömet adott azzal, hogy esélyt ad az ilyen háttérben zajló munkák kiemelésére és értékelésére. Örülök, hogy van értéke annak, amivel dolgozom, és vannak emberek, akik ezt értékelik.”

A pályázás feltétele volt egy bemutatkozás megírása is, ebben többen is kitértek a többlet akarás, a kreatív tevékenységeket alapozó motivációik bemutatására:

„[S]zeretek gondolkodni, alkotni, próbálkozni és talán kudarcot vallani, de ezzel együtt mindig felállni és újra próbálkozni.”

„Szerencsés embernek tartom magam, mivel a pályázat célkitűzéseivel azonosulni tudok, hiszen úgy érzem számomra a legszebb önkifejezési forma a vers. A magyar nyelv szépsége, színessége és formálhatósága hatalmas előny volt nekem, így ezeknek köszönhetően próbáltam számos verset írni. Szabadnak éreztem magam, örömtelinek és bátornak, hiszen a bennem rejlő erős és mély érzelmeket meg tudtam fogalmazni. Amatőrként napokat vagy heteket töltöttem el a verseim megírásával, gondolataim összeszedésével vagy éppen ezek elérésztésével annak érdekében, hogy színezzék be az üres lapot szavakkal, érzelmekkel, vágyakkal. Számomra ez egy tanulási forma is volt. A verseken keresztül tanultam meg befogadni ezt a hatalmas világot, tele lehetőséggel és eséllyel.”

„[M]ajdnem több energiát és időt fektetek vizuális mesemondási képességeim fejlesztésébe és alkalmazásába, mint a műszaki tanulmányaimba, autodidakta módon. Kreativitásomat tervezőgrafika és történetírás terén szeretem alkalmazni a leginkább. Elmondhatom, hogy sok év küzdelem után, a művészi tehetség hiánya ellenére, most már haladó szinten elsajátítottam a tervezőgrafika elméletét és alkalmazására szükséges szoftverek használatát, és folyamatosan fejlesztem a képzőművészeti képességeimet is.”

„Szabadidőmben leginkább olyan tevékenységekkel foglalkozom, amelyek valamilyen szinten az önkifejezéssel hozhatók összefüggésbe. Kimondottan szeretek rajzolni, skiccelni, festeni, és nagyon izgalmas számomra a linómetszet készítés. ... Néhanapján a tű és a cérna is a kezembe kerül, varrok és hímzek. Egyetemista éveim alatt szenvedélyemmé vált a főzés. Különböző kultúrák ízeinek megismerése és valamilyen szintű elsajátítása folyton-folyvást örömmel tölt el. Ami még kimondottan kikapcsol, az a fotózás. A fotózás számomra olyan pillanatok megörökítésére szolgál, amelyek a lekapott pillanatok mivoltját tárják fel és őrzik meg számomra. Az elmúlt évben, 2023-ban, egy olyan utazásnak lehettem a résztvevője, amelyet kissé álmodozva írtam fel valaha a bakancslistámra. Sikerült saját megtakarításomból eljutnom Izland szigetére. Az ottlétem alatt saját bőrömmön tapasztalhattam meg azt a képlékeny tájat, mely az ott élő emberek otthonát képezi. Az elmúlt időben ugyanis kimondottan aktív vulkáni tevékenység volt figyelhető a szigeten. Látni az ottani emberek tekintetét és érezni azt a kulturális szakadékot egyszerre csodálatos és kissé meghökkentő volt. A pályázatra benyújtott izlandi fotósorozatomból szeretném egy kicsit közelebb hozni hozzánk a szigeten élők mindennapjainak színterét. Talán, ha valamilyen szinten megpróbáljuk megérteni az őket körülvevő tájat, az már egy lépéssel közelebb vihet bennünket az ottani emberek filozófiai értelemben vett egzisztenciájának, mentalitásának megértéséhez.”

„[A] fotózás a szenvedélyem. Nem csupán az alkotás örömét jelenti számomra, hanem egy olyan módszert is, amely során megörökíthetünk egy pillanatot, megragadhatjuk annak a szépségét. [...] Egy nagyszerű lehetőséget láttam ebben a pályázatban ahhoz, hogy fotósorozatomban megragadjam a nők lelki világát a mai rohanó, zavaros világban, ahol érzéseink már nincsenek előtérbe helyezve.”

Köszönjük a pályázóknak a részvételt, a pályázási anyag összeállítását, elküldését – a munkájukat: az irodalmi alkotásokat (verseket, regényrészletet), a tudományos dolgozatot, a fényképsorozatokat. Hárman irodalmi és képzőművészeti alkotásokat egyaránt küldtek, egy képregény és egy tudományos dolgozat is érkezett, ketten csak fényképeket, öten csak verseket nyújtottak be. Egy olyan anyag volt csak (fényképsorozat), amely a kijelölt témák egyikét, a nők elleni erőszak kérdését dolgozta fel. A benyújtott pályázatok mind azt bizonyítják, hogy az önkifejezés és a világ megértésének szándéka szakmától függetlenül munkál a hallgatókban, és a tudomány eszköztára mellett a művészeti ágak kifejezési formái is alapot, nyelvet, segítséget jelenthetnének ehhez.

A zsűri megállapítása szerint az irodalmi próbálkozások ígéretesek, de nem kiemelkedő értékűek. Figyelemre méltóbbak és határozott tehetséget árulnak el a fényképsorozatok. Ezért a zsűri döntése szerint a Molnár Beáta-díjat idén megosztva Korodi Boglárka (tájépítészet, 4. év) és Lévai-Bakó Kamilla (kommunikáció és közkapcsolatok, 1. év) kapják. A zsűri javaslatára a legígéretesebb versek szerzője, Sztankovics Alexandra (kertészmérnöki 1. év) különdíjat kap (egy éves Látó-előfizetés).

Korodi Boglárka munkái letisztult látásmódról és megkapó érzékenységről tettek tanúbizonyságot. Pályamunkája állásfoglalásnak tekinthető, mert egy olyan pályázatra nyújtotta be a „csak” tájat vizslató fotóit, amely nyíltan az emberi viszonyok tematizálására, a kirekesztettség, a társadalmilag érzékeny témakörök feldolgozására szólította fel a pályázókat. A táj viszont soha nem csak táj, hiszen többszörösen magán viseli az emberi munka, igyekezet, tenni akarás és leigázás, illetve az emberi tekintet, figyelem nyomait. Az emberek építették az autót, hajót, utat, ösvényt, házat, az emberek tagolják a természetet, és az emberi szem találja meg a jó szöveget, ahonnan bemutassa az ember eltörpülését az őt körülvevő természettel szemben.

Lévai-Bakó Kamilla fotói fullasztóak és könyörtelenek. Szembesítenek azzal, amit nem szeretnénk látni, és arcunkba vágják, hogy van olyasmi, aminek nem szabadna megtörténnie. A fotósorozat egy kutatási munka, indulatok, szembeszegülések és tehetetlenségek térképe. Nyílt vagy csak sejthető erőszaknak kitett nők a szereplők, akiknek per pillanat nincsenek megküzdési eszközeik: nincs telefon, nincs ajtó, nincs menekvés. Ami van, az bilincs, kés, tapasz, szorítás, és ebben a kontextusban a friss levegő

beengedésére képes ablak vagy a szomjúságot enyhítő nedű is fenyegetővé, méreggé válik. A beszűkült tudatállapot nagyon extrém változatával szembesülünk, és talán megértjük, hogy ilyenkor mind lehet virág az asztalon, lehet ebéd is főzve, nem számít, ha a szűkülés ott van belül.

2.

Molnár Beátáról feltehetően minden pályázó, vagy pályázni szándékozó diák hallott, de számukra az alkotó, a sokoldalúan kreatív személyiség nem ismerős. Nem tudják, hogy a marosvásárhelyi Zenei Líceum ígéretes hegedű szakos diákja volt, a zene mindig ott volt vele. Erről a világot, benne az embereket, meg rövid életében őt magát is mozgásban tartó, csodát teremtő varázslatról írja egy korai versében: „a szavak táncra kelnek, a rímek hegedülnek” (Unalomsziget)

Molnár Beáta jól tudta, hogy fiatalon, az indulás éveiben mindenki vágyik arra, hogy egyszer majd megérkezzen: legyen otthona, saját szobája. Ezzel telik el az élet: a saját szoba keresésével, majd berendezésével. De sohasem lehet ez zárt és kizárólag sajátjának mondható mikrovilág: a tág világ kiszámíthatatlansága, titokzatossága is beépül a bútorokba, a nappalokba és éjszakákba:

„később saját szobát rendeztél magad köré,

lassan ismerőssé váltak a bútorok,

de éjjelente mégis ösvényeket és folyókat

álmodtál helyükre.” (saját szoba)

Ez a tágas titokzatosság azonban nem félelmetes, hanem ámulatos, gyönyörűséges, hiszen színes és tágas, benne városokkal és sivatagokkal, hegyekkel és tengerekkel, mert az ember kozmikus lény: a távoli csillagok és a közeli kikötő fényei ugyanúgy ragyognak ránk:

„a tengerillat zöld és zajos...

a tengerillat fehér és halk...

a tengerillat kék és kocsmahangos..

a tengerillat fekete és néma, mint amikor

a csillagok ugyanolyan távolinak tűnnek,

mint a szomszéd kikötő fényei.” (a tenger szaga)

A mindenséget távoli tájakon utazva felfedező ember pedig rájön, hogy mindeközben a közvetlenül, számára a saját életében felépülő mindenséget is fel kell fedezni, a művészet segítségével sajátta, láthatóvá, majd másokkal megoszthatóvá formálni: „rajzoltam neked tájat felhőkkel” – de a mindenségben ott van a végesség is, a korlátok felismerése, a vágyakat korlátozó valóság-rácsokra való rádőbbenés: „nem tudok kikötőt rajzolni/ hogy kell kikötőt rajzolni?” Itt maradt köztünk ez a kérdés, Molnár Beáta kérdése: a pillanatnyi partra szállások után, amikor sikerül Bachot hegedülni, verset befejezni, tanulmányt megírni, sor kerülhet-e arra, hogy sikerül megrajzolni a kikötőt is, a találkozások és az együtt-alkotás, együtt-teremtés, a megpihenő, egymásra találó lelkek helyeit és alkalmait?

Molnár Beáta egy 25 személyből (történészekből, filmes szakemberekből, fotósokból, szociológusokból, antropológusokból, képzőművészekből) álló kreatív csapat vezetőjeként több éves, több területen eredményes feltáró, rendszerező, megjelenítő kommunikációs, kiadványszerkesztési, rendezvény szervezési munkát végzett 2020–2021-ben. Egy történeti évforduló teremtett erre alkalmat: a romániai magyarság különálló létének 100. éve. A trianoni döntés centenáriuma az RMDSZ több eseménnyel emlékezett, az egyik egy széles területre kiterjedő történeti kiadvány és kiállítássorozat volt, a témája: *az elmúlt jelen*. Helyet kapott a könyvben a 1944–1990 közötti évek történelmi kronológiája (ebből 42 oldalon az 1944–1989 közötti időszak, és 46 oldalon az 1990-es évek, a „forradalom időszakának” átfogó, jól dokumentált bemutatása). Ezt *A kommunizmus és a rendszerváltás meghatározó jelenségei* címmel képekkel, intézményi és személyes archívumokból származó, személyes hangvétellű anyagokkal gazdagon dokumentált intézmény- és társadalomtörténeti fejezet követte 165 oldalon, majd a több helyszínen (Kolozsváron a Tranzit házban, Szatmárnémetiben a Szakszervezetek Művelődési Házában, Nagyváradon a neológ zsinagógában, Marosvásárhelyen a Kultúrpalota előcsarnokában, Csíkszeredában a Megyei Tanács adminisztratív központjának a földszintjén) felépített *Elmúlt jelen* c. kiállítást dokumentáló fotóösszé 48 oldalon. „A megnyitók előtti építkezés, az installációk beállítása és a tárgyak elhelyezése is kihívást jelentett, de a végére minden a helyére került” – olvasható a könyvben, ahol a szöveg melletti oldalon ott látható a fénykép is: Molnár Beáta éppen az építőkkal egyeztet.